

Tuloksia kestäväen ruokapakkaamisen murrosareenasta

Jätealan yhteistyöryhmä

15.12.2023

Vilja Varho

Luonnonvarakeskus

Package-Heroes

- Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) 2019-2023
- "Good for people, planet and business"
- VTT, Luke, LUT-yliopisto, Åbo Akademi

Kestävän ruokapakkaamisen murrosareena

Menetelmän perusta: Hyysalo, S. et al. 2019: Developing Policy Pathways: Redesigning Transition Arenas for Mid-Range Planning. Sustainability, 11, 603.

- 5 tapaamista kuukauden välein
- 3 ryhmää
- 20 osallistujaa: ruoka- ja pakkausteollisuus, kauppa, ravintolat, kierrätys, hallinto, tutkimus, kansalaisjärjestöt

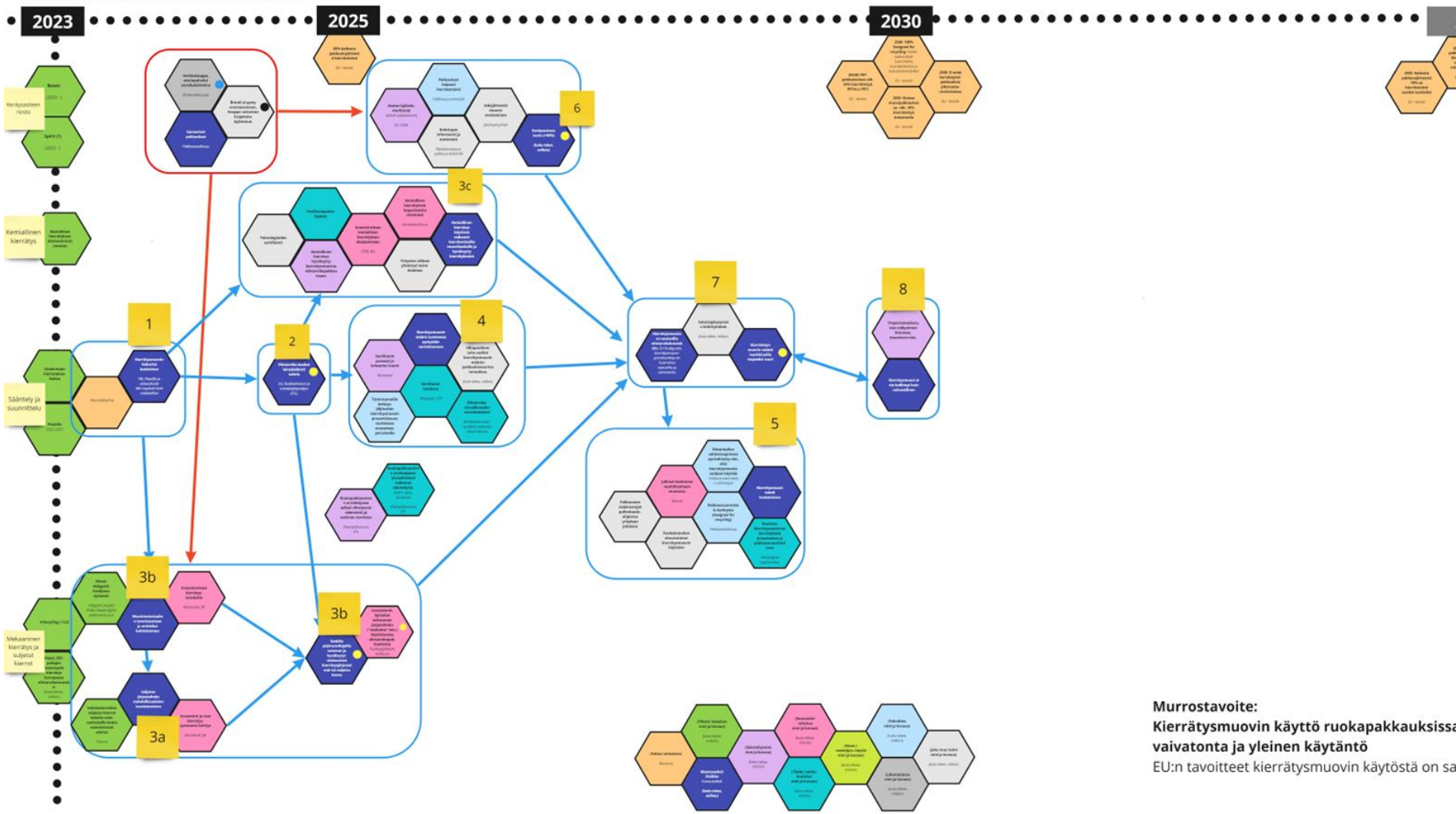

Murrosareenan haasteet

1. Pakkausten vähentäminen → Uudelleenkäytettävien pakkausten edistäminen
2. Yritysten välinen yhteistyö → Kierrätysmuovien edistäminen ruokapakkauksissa
3. Roskaamisen vähentäminen

Yhteisiä esteitä muutokselle

- tarvitaan tutkimustietoa sekä pirstaleisen tiedon kokoamista
- pakkausten suuri määrä ja kirjo & erilaiset ruoat ja niiden käyttötavat
- vaikka kuluttajien asenteet muuttumassa, edelleen välinpitämättömyyttä
- kuluttajat eivät välttämättä osaa toimia vastuullisesti
- epäselvyys sääntelyn nykyisistä ja tulevista vaatimuksista & mahdolliset ristiriidat hämmentävät, vähentävät yritysten luottamusta
- yhteisen vision ja radikaalinkin uudelleenajattelun puute (kilpailu, vakiintuneet arvoketjut ja toimintatavat), sekä ruoka-, pakkaus- ja roskaantumiskysymysten hajautuminen hallinnon eri tasoilla
- viherpesun riski, epäluottamus niin yritysten välillä kuin kuluttajien suhteessa yrityksiin
- uudet ratkaisut usein kalliimpia kuin vanhat / vaativat uusia investointeja

Murrostavoite:
 Kierrätysmuovin käyttö ruokapakkauksissa vaivatonta ja yleinen käytäntö
 EU:n tavoitteet kierrätysmuovin käytöstä on sa...

Viestintä / vaikuttaminen / koulutus	Tutkimus / selvitys / pilotointi / kokeilut	Liiketoiminnan kehittäminen	Politiikkatoimet
Roskaamisen vähentäminen			
Roskaamisteeman lobbaustyö	Selvitetään elintarvikepakkausten osuus roskasta, säännöllinen seuranta	Pakkausten kierrätettävyyden edistäminen mm. materiaalivalinnoin, sekajätteen vähentäminen	Valtakunnallisten tavoitteiden asettaminen ja seuranta säännöllisin väliajoin (ns. menetelmäkehitystyö)
H Ku E T K Ka	H Ku E T K Ka	H Ku E T K Ka	H Ku E T K Ka
Yhteisen viestintäpankin luominen roskaamiseen liittyville perusviesteille, jotka räätälöivätässä	Kokonaisselvitys roskaamisen isosta kuvasta; kytkennät muihin ympäristökriiseihin	Erialaisten sovellusten kehitystyö edistämään esim. roskaisten paikkojen identifiointia tai panttijärjestelmään	Vapaaehtoinen sopiminen, <u>green dealit</u> : Roskaamiseen liittyviä tavoitteita mukaan soveltuvin osin
H Ku E T K Ka	H Ku E T K Ka	H Ku E T K Ka	H Ku E T K Ka
Kohdennetut viestintätoimenpiteet eri teemoilla: jaksottainen ja kampanjaluonteinen	Roskaamisen kokonaiskustannusten selvitys ml. roskaamisen sosiaalinen vaikutus, vaikutus ihmisten viihtyvyyteen, roskaisimpien paikkojen kartoitus	Vertaistuki, jaetaan parhaat käytänteet ja luodaan ns. <u>guidelines</u> (erit. tapahtumajärjestäjät)	Uudelleenkäytettävien astioiden/pakkausten käytön edistäminen, mm. lainsäädäntö, yhden palautusjärjestelmän luominen, taloudelliset kannusteet
H Ku E T K Ka	H Ku E T K Ka	H Ku E T K Ka	H Ku E T K Ka

Uudelleenkäyttö

POLKU 1:
Uudelleenkäyttöjärjestelmän luominen

POLKU 2:
**Syömävalmiin noutoruuan
kestopakkaamisen edistämisen**

POLKU 3:
**Uudelleentäytettävien
elintarvikepakkausten edistäminen**

.....
Polku 3a:
Teollinen uudelleentäyttö
.....

Polku 3b:
Refill avenues

2023

2030

Pakkausten uudelleenkäyttö haastaa kertakäyttökulttuurin

- Suosituksia uudelleenkäytön tukemiseksi

Ruokapakkausten uudelleenkäyttöä tulee kehittää pakkausjätteen määrän ja roskaantumisen vähentämiseksi

Pakkausjätteen määrä tulee kasvamaan lähivuosina, mikäli kertakäyttöpakkausten kulutus lisääntyy ennusteiden mukaisesti. Samalla kasvavat pakkausjätteen aiheuttamien haitallisten ympäristövaikutusten riskit. Pelkästään materiaalitehokkuuteen ja kertakäyttöpakkausten kierrätykseen panostamalla kulutuksen kasvusta johtuvaa jäteongelmaa ei pystytä hillitsemään. Tämän vuoksi pakkausten uudelleenkäyttöä tulee järjestelmällisesti kehittää, kokeilla ja optimoida yhteistyössä arvoketjun toimijoiden kesken sekä määrittää ja seurata eri ratkaisumallien taloudellisia ja ympäristövaikutuksia.

Suosituksemme uudelleenkäytön kannustamiseksi ja skaalaamiseksi:

1. Uudelleenkäytön edistämiseksi täytyy asettaa kunnianhimoiset tavoitteet, jotta uudelleenkäyttö skaalautuisi, tulisi kannattavaksi ja edistäisi kestävyttä
2. Pakkausten uudelleenkäytön kasvua tulee seurata ja vaikutuksia arvioida vuosittain
3. Kansallisen uudelleenkäyttöjärjestelmän kehittämistä on tuettava
4. Yrityksiä tulee TKI-tukien avulla kannustaa innovoimaan uudelleenkäytettäviä ratkaisuja
5. Kertakäyttöisten pakkausten kysyntää tulee heikentää sovelluksissa, joissa pakkausista johtuvan ruokahävikin riski on pieni

Uudelleenkäytön edistäminen

- Tuottajavastuutahon luominen uudelleenkäytölle
- Yhtenäisen kansallisen järjestelmän luominen
- Uudelleenkäytettävien astioiden/pakkausten käytön harjoittelu / kokeilu rajatummin (tapahtumat, festarit)
- Standardoinnin kehittäminen uudelleenkäytössä

Kierrätysmuovin edistäminen

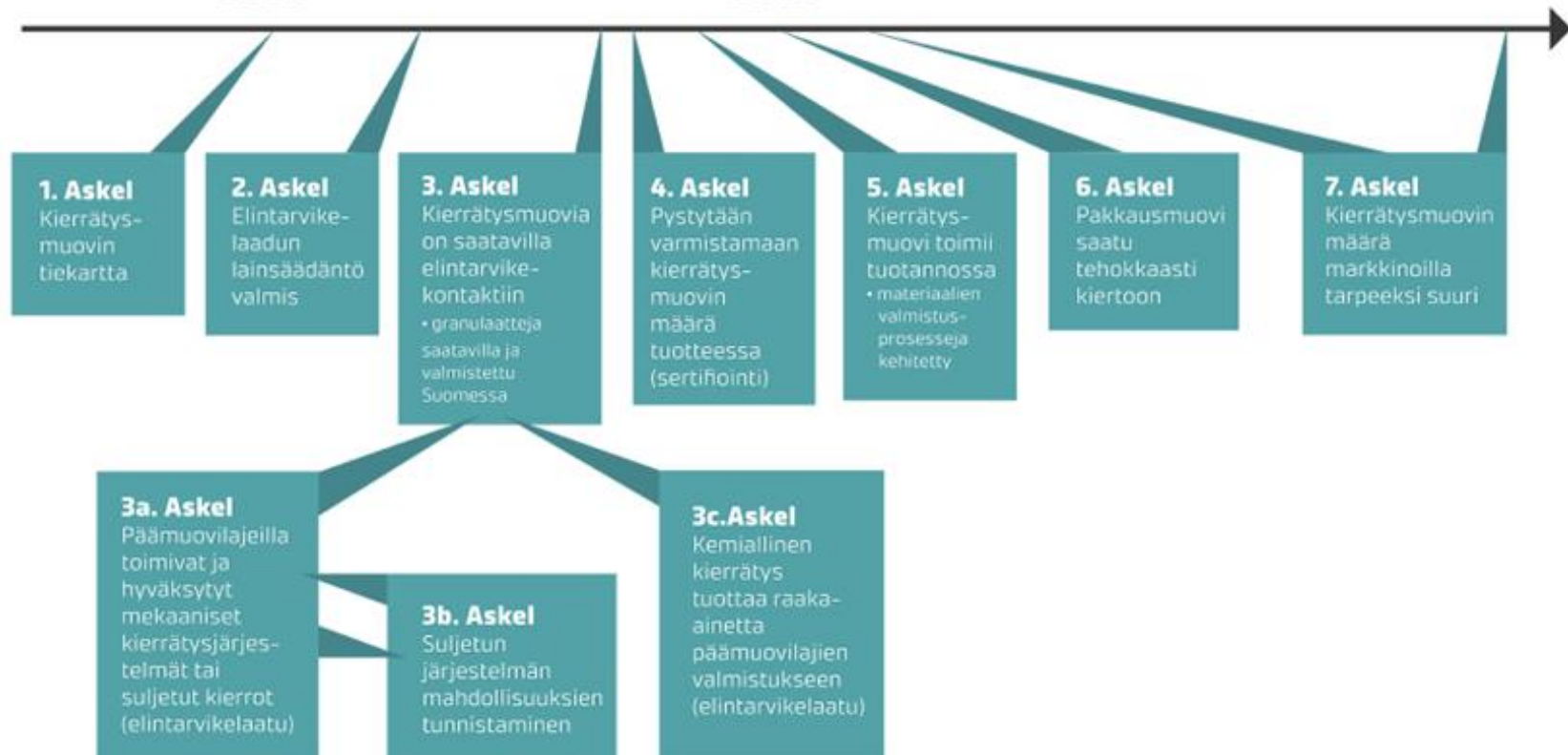
2025	- 65 % kaikesta pakkausjätteestä kierrätettävä
2030	- kaikki pakkaukset suunniteltu kierrätettäväksi ja kokonaiskestäväksi * - PET-pakkausissa väh. 30 % kierrätettyä PETiä * - muissa muovipakkausissa väh. 10 % kierrätettyä materiaalia * - ei enää kertakäyttöpakkauksia ravintoloissa syötävillä ruoilla *
2035	- kaikki pakkaukset ovat kierrätettäviä teollisessa mittakaavassa * - kaikesta pakkausjätteestä 70 % on kierrätettävä uusiksi tuotteiksi
2040	- pakkausjätettä vähennetty 15 % v. 2018 tasosta * - ruokapakkausten muoviosista 50 % on kuluttajilta peräisin olevaa kierrätysmateriaalia *

* Ehdotusvaiheessa oleva tavoite (Euroopan komissio 2022a)

2024

2030

2040

Pilotointi ja kokeilut

- Mekaanisen kierrätyksen pilotointi (esim. HolyGrail)
- Kemiallisen kierrätyksen pilottilaitokset
- Geneeristen pakkausten pilotointi (pakkauksen ja brändin erottaminen)
- Suljetun kierron pilotointi esim. ateriapalveluissa

MUOVI KIERTÄMÄÄN

Tutkimus

Innovaatioyhteistyö

→ kierrätysmuovin toimivuus pakkaustuotannossa

→ kierrättämistä tehostava pakkaussuunnittelu

Kemiallisen vs. mekaanisen kierrätyksen optimointi / kokonaisvaikutusten arviointi

Viestintä ja koulutus

- Sanalliset lajittelumerkinnot pakkauksiin
- Yhteinen viestintä kierrätysmuovista ruokapakkauksissa
- Yksi portaali tiedolle; esim. pakkauksissa oleva QR-koodi vie yhteiselle sivustolle
- Kannustimet lajitella (pantit, pelillistäminen)
- Kierrätysmuovin käytön koulutuksen lisääminen ml. pakkaussuunnittelu
- Sertifiointijärjestelmän auditointi ja koulutus

Liiketoiminnan kehittäminen

- Brändien sitoutuminen kierrätysmuovin käyttöön
- Eettiset pelisäännöt ruokapakkaamiselle

MUOVI KIERTÄMÄÄN

Politiikkakeinot

- Kierrätysmuovitiekartta (osaksi Muovitiekarttaa)
- Päämuovilajien elintarvikekelpoisen kierrätysjärjestelmän sertifiointi (lisäksi: EFSA)
- Kierrätysmuovin osuuden sertifiointi (esim. massataselaskenta) (lisäksi: Muovipoli)
- Kemiallisen kierrätyksen tuotteiden hyväksyminen kierrätykseksi (lisäksi: EU, EFSA, toimialajärjestöt)
- Kansainvälinen tiedonvaihto EU-sääntelyn kuten PPW-asetuksen tulkinnoista (lisäksi: Pohjoismaiden ministerineuvosto)
- Muoviveron käyttöönoton edistäminen neitseelliselle muoville

Roskaantumisen vähentäminen

Roskaamisen vähentäminen

Ensimmäiset toimet

Tutkimuspolku

Menetelmäkehitys. Tarvitaan "**Roskanyrkki**", joka ottaa vastuun roskaantumiseen liittyvien indikaattoreiden ja seurantamenetelmien kehittämisestä.

- Viranomaistoimintana ja/tai Pohjoismainen/EU-vetoinen.
- YM oleellisessa roolissa, toteutus aluksi esim. tutkimushankkeena.

"Roskanyrkki": keskusteleva ja tietoa jakava taho.

- Roskaaminen voisi olla **Jätealan yhteistyöryhmän** agendalla.
- Valtakunnallinen tavoitteiden asetanta ja säännöllinen seuranta.

Käyttäytymis-/kuluttajatutkimus

- Kuka, miksi, missä, milloin, missä tilanteessa roskaa.
- Laajennus lajitteluun ja kierrätykseen, palvelisi esim. kierrätysmuovin käyttöönottoa.
- Toteutus esim. VN TEAS -hankkeena.
- Tutkimustieto linkittyy mm. viestintäpankkiin.

Roskaamisen vähentämisen polku

Vapaaehtoinen sopiminen, esim. Kiertotalouden green dealiin tavoitteita roskaamiseen liittyen? Myös välillisesti vaikuttavia, kuten kierrätyksen/lajittelun tehostaminen.

- Tuottajavastuuorganisaatiot yhteistyössä mukana.

Viestintätoimenpiteet ml. **viestintäpankin luominen**.

Pitkäjänteistä, jaksoittaista.

- Syke/PlastLIFE-hanke kehittämässä sovellusta, jolla kansalaiset voivat ilmiantaa roskaisia paikkoja → mahd. myös pelillistäminen; "Roskien PokemonGo", joka aktivoisi keräämään roskat luonnosta.
- **Viestintäpankki** tutkimustietoon perustuvista pääviesteistä.
- Muovin/mikromuovin vaikutuksista kertominen, "mitä muuta tällä rahalla voisi tehdä", roskaaminen rikkomus - viestiminen.
- Positiiviset viestit, esim. roskien keruu tuottaa hyvän mielen.
- Linkitys Muovitiekarttatyöhön.
- Kisu-hanke (Kiertotalous-Suomi) viestipankin ylläpitävä taho; YM ja TEM, vetäjinä Syke ja Motiva.

”Roskanyrkki”

- Helsingin kaupunki: ”tavoitteena on koota parhaat ideat käytännön toimenpiteiksi roskaantumisen hillitsemiseksi, puuttua lisääntyvään roskaantuneisuuteen ja sen aiheuttamiin ympäristö- ja terveyshaittoihin, lisätä tietoa ja tietoisuutta roskaantumisen ongelmasta sekä ohjata roskaantumisen hillitsemiseksi tehtävää työtä.”
- → Roskanyrkki

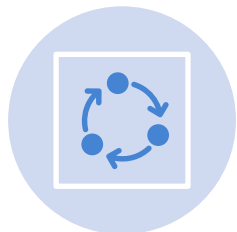
Roskaantuminen

Yhteisen **viestintäpankin** luominen roskaamiseen liittyville perusviesteille, jotka räätälöitävissä

Panttijärjestelmän laajentaminen kertakäyttöpakkauksiin

Kierrätettävyyden edistäminen, roskaantumisen estäminen pakkaussuunnittelulla

Vertaistuki, jaetaan parhaita käytäntöjä (esim. tapahtumajärjestäjät)

Roskaantuminen – tutkimus

Roskaamisen kokonaiskustannusten selvitys ml. roskaamisen sosiaalinen vaikutus, vaikutus ihmisten viihtyvyyteen, roskaisimpien paikkojen kartoitus

Uudelleenkäytettävien astioiden/pakkausten käytön harjoittelu / kokeilu rajatummin (tapahtumat, festarit)

Selvitetään elintarvikepakkausten osuus roskasta, säännöllinen seuranta

Panttialausjärjestelmän luominen sekä uudelleenkäytettäville että kertakäyttöisille ruokapakkauksille (sovellus)

Roskaantuminen – liiketoiminnan kehittäminen

Erilaisten sovellusten kehitystyö edistämään esim. roskaisten paikkojen identifiointia tai panttijärjestelmään

Vertaistuki, jaetaan parhaat käytänteet ja luodaan ns. guidelines (erit. tapahtumajärjestäjät)

Roskaantuminen – politiikkatoimet

Valtakunnallisten tavoitteiden asettaminen ja seuranta säännöllisin väliajoin
(ns. menetelmäkehitystyö)

Vapaaehtoinen sopiminen, green dealit: Roskaamiseen liittyviä tavoitteita
mukaan soveltuvin osin
- suunniteltuja toimenpiteitä pitäisi linkittää valmiisiin rakenteisiin ja prosesseihin, kuten
Muovitekarttaan ja sen toimeenpanoon

Kiitos!

